

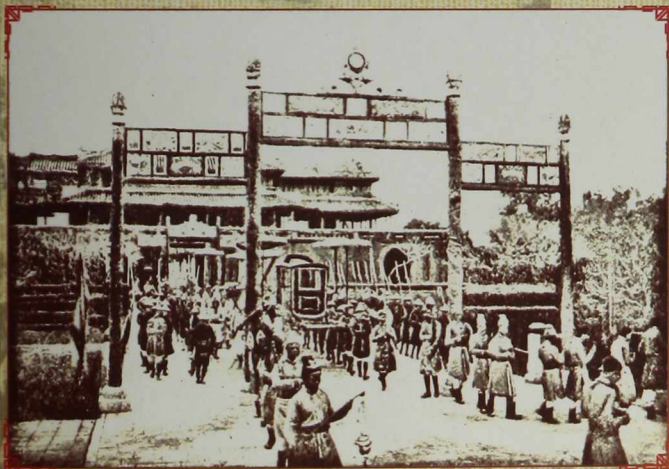

CK.0000064886

YẾN NGỌC QUỲNH

CHÍNH SÁCH TÔN GIÁO
THỜI TỰ ĐỨC
(1848 - 1883)

(Xuất bản lần thứ hai)

GUYỄN
C LIỆU

7

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

CHÍNH SÁCH TÔN GIÁO
THỜI TỰ ĐỨC
(1848 - 1883)

**Biên mục trên xuất bản phẩm
của Thư viện Quốc gia Việt Nam**

Nguyễn Ngọc Quỳnh

Chính sách tôn giáo thời Tự Đức (1848 - 1883) / Nguyễn Ngọc Quỳnh. -

Xuất bản lần thứ 2. - H. : Chính trị quốc gia, 2012. - 364tr. ; 21cm

Thư mục: tr. 347-361

1. Tôn giáo 2. Chính sách 3. Nhà Nguyễn 4. Việt Nam

200.9597- dc14

CTG0022p-CIP

Mã số: 298
CTQG - 2012

NGUYỄN NGỌC QUỲNH

CHÍNH SÁCH TÔN GIÁO
THỜI TỰ ĐỨC
(1848 - 1883)

(Xuất bản lần thứ hai)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
Hà Nội - 2012

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Tôn giáo, tín ngưỡng là một thành tố quan trọng trong đời sống tinh thần của con người. Tôn giáo xuất hiện và tồn tại lâu dài trong lịch sử loài người, vai trò to lớn của nó là không thể phủ nhận. Tôn giáo hướng con người đạt tới cái Chân - Thiện - Mỹ, đúng như lời cố GS. Trần Quốc Vương đã từng lý giải: “Ở mỗi tôn giáo lớn đều có hạt nhân triết học, đều có chủ nghĩa nhân đạo là thành tựu văn hóa lớn nhất của loài người. Cái tử bi của Phật, cái bác ái của Chúa Kitô, cái nhân nghĩa của Khổng Nho là những hạt ngọc văn hóa đó”. Bên cạnh đó, tôn giáo không chỉ là nơi lưu giữ các giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể mà còn làm cho văn hóa dân tộc được bảo tồn và phát huy. Thông qua các sinh hoạt tôn giáo mà văn hóa dân tộc được tô đậm hơn. Các cơ sở thờ tự của tôn giáo thường là nơi diễn ra nhiều nghi lễ của tín đồ tôn giáo, góp phần làm cho văn hóa dân tộc có sức sống trường tồn.

Nước ta là một nước đa dân tộc, đa tôn giáo, điều đó góp phần không nhỏ tạo nên tính đa dạng trong sinh hoạt tâm linh của người Việt. Trải qua chiều dài lịch sử mấy nghìn năm của dân tộc, các tín đồ tôn giáo luôn cố kết với nhau, “đồng hành cùng dân tộc”, tạo nên sức mạnh to lớn chiến thắng mọi kẻ thù xâm lược. Trong công cuộc đổi mới đất nước hiện nay, Đảng và Nhà nước ta đã kế thừa truyền thống tốt đẹp đó, củng cố chặt chẽ mối quan hệ giữa dân tộc và tôn giáo, phát huy sức mạnh toàn dân tộc, xây dựng đất nước ngày càng giàu mạnh. Tuy vậy, trên bước đường phát triển xã hội, những kinh nghiệm từ lịch sử

là vô cùng quý giá để học tập, tham khảo và rút kinh nghiệm, trong đó chính sách tôn giáo dưới triều Nguyễn, đặc biệt dưới triều Tự Đức có vị trí quan trọng.

Để giúp bạn đọc có hiểu biết sâu sắc và toàn diện hơn về vấn đề này, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật xuất bản cuốn sách ***Chính sách tôn giáo thời Tự Đức (1848-1883)*** của TS. Nguyễn Ngọc Quỳnh.

Nội dung cuốn sách đã phác họa nên bức tranh toàn cảnh về một giai đoạn lịch sử đầy biến động của dân tộc ta trong thời kỳ phong kiến - triều vua Tự Đức (1848-1883). Vua Tự Đức và triều đình đã phải đối diện với những khó khăn về đối nội và đối ngoại như: sự đe dọa xâm lược của chủ nghĩa tư bản phương Tây, sự “ly tâm” trong hàng ngũ các quan lại triều đình. Với những chính sách đối với các tôn giáo lớn thời kỳ này như Phật giáo, Đạo giáo, Nho giáo và đặc biệt là Công giáo, vua Tự Đức muốn giữ gìn và bảo vệ bản sắc dân tộc và giữ gìn non sông bờ cõi trước âm mưu xâm lược của kẻ thù. Song, sự kiệt quệ về kinh tế, khối đại đoàn kết dân tộc bị chia rẽ giữa dân lương và dân giáo, sự không thống nhất giữa chủ trương chủ chiến và chủ hòa trong triều đình Nguyễn thời kỳ này..., tất cả đã dẫn đến kết cục đen tối: nước ta từ một nước phong kiến độc lập trở thành một nước thuộc địa nửa phong kiến. Cũng từ đây, dân tộc ta bước vào quá trình đấu tranh không mệt mỏi để giành độc lập dân tộc suốt nhiều thập kỷ sau đó. Do đó, chính sách tôn giáo dưới thời vua Tự Đức (1848-1883) là bài học kinh nghiệm quý cần nghiên cứu một cách có hệ thống.

Cuốn sách là tài liệu tham khảo hữu ích cho những nhà hoạch định chính sách về tôn giáo, những nhà nghiên cứu và đông đảo bạn đọc quan tâm về vấn đề này.

Trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 7 năm 2012

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

MỞ ĐẦU

Chính sách tôn giáo dưới triều Nguyễn, đặc biệt dưới thời Tự Đức là giai đoạn để lại những dấu ấn sâu sắc, có vị trí quan trọng trong chính sách đối với tôn giáo thời phong kiến ở Việt Nam. Có thể nói, triều Nguyễn thực sự làm chủ và hoàn thiện chế độ trong khoảng bốn triều vua đầu. Những đường hướng chính của chính sách quản lý xã hội nói chung, chính sách tôn giáo nói riêng của triều Nguyễn đã cơ bản hình thành và phát triển ở giai đoạn này. Thời Tự Đức là tâm điểm đáng chú ý nhất khi nghiên cứu về chính sách tôn giáo triều Nguyễn, đây là giai đoạn hết sức phức tạp, triều đình phải đối phó với thực dân phương Tây cũng như tôn giáo do họ mang tới. Nghiên cứu chính sách tôn giáo dưới thời Tự Đức sẽ góp phần làm sáng tỏ câu hỏi triều vua này đã giải quyết vấn đề tôn giáo như thế nào, đâu là những cố gắng cần ghi nhận và nguyên nhân nào dẫn đến những thất bại trong chính sách tôn giáo, những hệ quả xã hội và những bài học kinh nghiệm cần rút ra.

Kể từ năm 1986 đến nay, đất nước ta bước vào thời kỳ đổi mới một cách sâu rộng. Quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đã đặt ra cho đất nước nhiều vấn đề cần giải quyết, trong đó có chính sách tôn giáo. Kể từ năm 1990, để xử lý đúng đắn những vấn đề mới nảy sinh và thực hiện

tốt hơn nữa chính sách tôn giáo, Đảng và Nhà nước ta đã có những nhận thức mới về tôn giáo và chính sách tôn giáo. Sự đổi mới nhận thức về tôn giáo được bắt đầu từ Nghị quyết số 24-NQ/TW Về tăng cường công tác tôn giáo trong tình hình mới (1990), với ba luận điểm mang tính bước ngoặt về lý luận: tôn giáo là vấn đề còn tồn tại lâu dài; tín ngưỡng, tôn giáo là nhu cầu tinh thần của một bộ phận nhân dân; đạo đức tôn giáo có nhiều điểm phù hợp với công cuộc xây dựng xã hội mới. Tiếp sau đó, nhiều quan điểm, chủ trương mới của Đảng về công tác tôn giáo được ban hành như văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII (1991), lần thứ VIII (1996), lần thứ IX (2001), Chỉ thị số 37-CT/TW Về công tác tôn giáo trong tình hình mới (1998), Nghị quyết số 25-NQ/TW Về công tác tôn giáo (2003), v.v.. Từ năm 1990 đến nay, việc thể chế hoá đường lối, quan điểm của Đảng về tôn giáo trong tình hình mới, các văn bản pháp luật về tôn giáo của Nhà nước Việt Nam không ngừng được sửa đổi, bổ sung và hoàn thiện. Hàng loạt chỉ thị, nghị định, pháp lệnh,... được ban hành. Các văn bản này đã thể hiện rõ quan điểm đổi mới của Đảng và Nhà nước ta về công tác tôn giáo, tạo môi trường pháp lý thông thoáng, thuận lợi cho các hoạt động tôn giáo và công tác quản lý nhà nước về tôn giáo. Do đó, nhìn chung sinh hoạt tôn giáo ở Việt Nam hiện nay đã có những chuyển biến theo hướng tích cực.

Những năm gần đây, hoạt động tôn giáo, tín ngưỡng trở nên đa dạng, phong phú, thu hút đông đảo quần chúng tham gia. Tuy nhiên, vấn đề tôn giáo ở nước ta vẫn tiềm ẩn những yếu tố phức tạp, có lúc và có nơi trở thành điểm nóng. Việc tu sửa cơ sở thờ tự không theo quy định, nhiều cá nhân và tổ chức tôn giáo khiếu kiện đòi lại đất đai và cơ sở vật chất, việc một bộ phận không nhỏ đồng bào các dân